

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K., za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K., za Ameriko 14.— K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nastl. :

Naše vinogradništvo.

I.

Pretežni del Jugoslavije, kakor tudi Slovenije same, je že po svoji geografski legi eminentno vinorodna dežela.

Količnega gospodarskega pomena je vinogradništvo za Slovenijo, kakor za celo Jugoslavijo sploh, je razvidno iz tega, da obsega po uradni statistiki Slovenija sama, to je ves po Slovencih naseljen del naše države (brez Istre) 47.000 ha vinogradov in da pridelava v srednjih letih, kakor je bilo na pr. lansko leto, 1 1/4 (en in četrt) milijona hl vina. Ako računamo po najmanjši sedanji vrednosti vina, to je le po 5 K. liter, pridemo do zaključka, da je Slovenija sama lani pridelala za 625 milijonov kron vina.

Cela srednja vinska letina bivše Avstrije se je uradno cenila na 46 milijonov hl vina. Od tega pa odpada dobra polovica na bivše avstrijske dežele, ki so naseljene po Jugoslovanih in pripadejo sedaj Jugoslaviji.

Če prištejemo k temu še vinsko produkcijo slovanskih dežel bivše ogrske krone (južne Ogrske, Hrvaške in Slavonije) ter bivše kraljevine Srbije, pridemo do zaključka, da bode pridelala Jugoslavija v srednjih letih okoli 3 milijone hl vina, v sedanjih letih poldrugo milijarde kron. Te številke dokazujejo dovolj jasno, da ima naša država v vinogradništvu pravi zaklad, ki ga je le treba s pametnimi odredbami in smotrenim delom dvigniti. Vsaj je umevno, da bode poleg lesa, živine in prašičev, moral zlasti izvoz vina dajati poglaviti vir dohodkov naši mladi državi. Skrbeti pa moramo še o pravem času, da si zasiguramo zunanji trg in da organizujemo vinogradništvo tako, da bo sposobno za izvoz, sicer nas prehitijo druge države, zlasti Italija, s cenejšim svojim pridelkom in naše vinogradništvo doživi lahko hudo krizo.

Da bodemo svoj vinski pridelok izvažali samo na sever, zlasti v severne slovanske države, je umevno. Značilno pa je za nas to, da se za naše vinsko vprašanje zanimajo bolj tujci, kot mi sami. Pisec teh vrstic je bil pozvan, da je spisal uvodni članek o vinogradništvu v Jugoslaviji za prvo številko novoustanovljenega češkega strokovnega lista „Vinarske Listy“.

glasila čeških vinskih trgovcev. Enak poziv je dobil od prvega strokovnega lista dunajskega („Allg. Weinzeitung“). Največji češki politični dnevnik „Nar. Listy“ prinaša v svoji 47. šte. v dne 26. februarja 1919 iz peresa nekega R. Zahorskega toplo pisan članek, ki se poteguje zlasti za slovensko Primorje. V tem članku najdemo sledeči odstavek: „Primorski agrar, vinogradnik, je zdrav predstavitelj dremajočih sil slovenskega naroda. Visok, krepak, bistrh oči, žarečih s samozavestno inteligenco bodočega veletrgovca. Ima znatne zmožnosti prilagoditi se svojemu okolju, dane okolnosti si bode obrnil v prid in v svojo korist. Ko bi se vinogradništvo v južnih deželah, zlasti v slovenskih, konsolidovalo, zlasti se posamezniki strnjijo v društva, v svrhu izvoza še v večji meri nego se je to godilo doslej, potem bi se mu gotovo posrečilo izpodrinuti enakovredna, a čisto manj vredna avstrijska vina iz našega (to je češkega) trga in naš (češki) denar bi se ne stekal več v one dežele, katere so nas itak veljale že preveč žrtev.“

Da je naše vino za eksport sposobno, dokazuje uspeh prve slovenske vinske razstave v Pragi, ki jo je leta 1909 pod vodstvom podpisane vprizorila kmetijska podružnica novomeška, kakortudi okolnost, da se je potom dunajskega trgovca Webra zalagala dunajska rotovška klet z vipavskimi vini, ki so se tam točila kot nižje-avstrijska vina.

In kako je pri nas? Nihče se ne gane, da bi se v tem oziru kaj storilo, ali vsaj pripravljalo. Edino vinarsko združenje v deželi, ki je v zadnjem času še delovala in ni bila samo na papirju, smo komaj rešili gotove smrti, na katero je bila že obsojena. Slovenski vinogradniki nimajo niti enega samostojnega strokovnega glasila, ki bi vzbujal, organiziral in podučeval vinogradnike. Čehi s svojim razmeroma neznatnim vinogradništvom imajo zdaj že dva strokovna vinogradniška lista. Pa ne samo to, pri nas se sliši pogostoma celo glasove, ki vinogradništvo omalovažujejo in mu nasprotujejo. Pogosto se sliši, da bi bilo boljše, da zlasti Dolenjci vinogradništvo opuste. Vsaj pravi baje Nemeč „vinska dežela, revna dežela“ in to da velja tudi za nas. Ravno pred izbruhom vojne je neki gospod v nekem

listu celo priporočal, da naj dolenjski vinogradniki iztrebijo trto po svojih vinogradih in posadijo v njih raj fižol. Ravno naslednje leto pa vsled suše ni fižol skoraj nič obrodil, zato pa je bila prav dobra vinska letina, ki je pri tedanjih vinskih cenah prinesla našim vinogradnikom lepe tisočake, med tem ko je bivša država rekvirirala fižol po 60 vin. kg. Kako bi izgledala Dolenjska, ko bi sledila temu „kumštenu“ nasvetu? Le čevlje sodi naj kopitar! Taki in podobni nasveti smešijo ne-le namen sam, ampak omalovažujejo našo tako važno gospodarsko panogo, kot je vinarstvo.

Vinogradništvu zlasti na Dolenjskem se očita, da ovira razvoj kmetijstva, da pospejuje pijančevanje in nemoralno življenje, da bi torej bilo bolje, da kmetje vinogradništvo opuste.

Res je, da blagostanje v vinorodnih krajih na Dolenjskem doslej ni bilo ugodno, a temu ni bilo krivo vinogradništvo, temveč cela vrsta drugih okolnosti, tako pred vsem mala, razkosana zemljiška posest. Zelo dvomljivo je tedaj, ali bi postalo boljše, ko bi se vinogradi opustili. Znano je, da se trte goje po večini, v solčnih, a strmih in kamenitih gričih, kjer svet sploh za drugo kulturo ni pripraven, kot za trto ali pa k večjemu še za hosto. Ali bi se zamoglo na stotine malih vinogradniških družin preživeti od te zemlje, ako bi na njej ne gojile dragoceno vinsko trto? Kaka beda bi potem nastala po teh krajih, ako bi ne bilo vinogradov, smo videli lahko v času, ko nam je pred 25 leti trtna uš vinograde uničila, zlasti v Belokrajini. Na stotine rodbin se je preselilo v Ameriko, ker jih ni mogla domača zemlja preživeti. Pogostoma se sliši, da večji posestniki, ki so ob enem vinogradniki, zanemarjajo vsled vinogradništva svojih kmetij. Izvzemši morda posamezne slučaje, pa to nikakor ni resnično. Vinogradi ležijo pri nas na solčnih gričih in ko spodaj po dolinah še sneg zemljo zakriva, ali pa ko sploh polja še ni mogoče obdelovati, je v vinogradih že vse živo. Vsak dober gospodar skuša vinograd obdelati poprej, predno se prične delo na polju. Po vinogradih delajo večinoma moški, ko skrbje ženske doma za gospodinjstvo in za delo pri hiši. In če so zamogle v vojski naše pridne gospodinjke za gospodarjev obde-

lati poleg vinogradov tudi polje, bodo to zamogli tembolj pridni in marljivi naši gospodarji z njih pomočjo.

Koliko premore gospodarsko toliko zaničevana Dolenjska, pokazala je ravno med vojsko. Vkljub temu, da je bilo na tisoče moških odsotnih, se je poleg vinogradov tudi polje obdelovalo še tako, da je zalagala Dolenjska z živili ne samo sebe, temveč tudi Ljubljano, Notranjsko, Trst in Istro, kjer bi ljudje bili gladu umirali, ako ne bi bilo Dolenjske.

Pomen železniške zveze Črnomelj-Vinica-Bosiljevo-Ogulin.

Živimo v svobodni državi SHS. Nič več nismo odvisni od tujčevih drobtinic. Gospodarji smo svoje zemlje in svojega imetka. Ni nam treba več čakati gospodarjevega ukaza: „To boš delal ti danes, to jutri!“ Kaj bomo delali, to moramo sami vedeti. Kakor si bomo postlali, tako bomo ležali, ali na mehki perjanici ali na golih deskah.

Kmetovalec je steber države. Denar je pa svetovni vladar. Kmet mora pridelati živež, a mora imeti tudi denar. Živež mu pridobi žuljeva roka iz zemlje, denar pa pamet. Zaman pa je kmetova pamet, ako mu ni mogoče svojih pridelkov spraviti v denar; da spravi pridelok v denar, mora imeti ravno povoljne prometne zveze.

Blagostanje kmeta odvisi od prometa, to je, svoje pridelke mora prodati — zamenjati za denar. Brez denarja kmet ne more shajati. Z denarjem si kupi gospodarsko orodje, družini in sebi obleko, plača davke, popravi in postavi svoje domove itd.

Samo pogledimo kraje, ki so oddaljeni od prometnih zvez. V teh krajih je kmet največji siromak, čeravno mu ni treba biti gladnemu. Ali denarja ni, denarja ni! Dolg je največje zlo za vsakega kmeta. Dolg v hišo — kmet iz hiše. Kam? — V Ameriko po denar. Zakaj? Zato, da požene dolg iz hiše in reši sebe in družino pred beraško palico. Kedo je vzrok, da je moral naš kmet trumoma v Ameriko? Slabe prometne zveze, ki povzročajo slabo kupčijo s kmetijskimi pridelki. Kaj nam pomaga dolenjskega kmeta pridnost, delavnost, varčnost in vse njegove dobre lastnosti, ako pa vsled slabih prometnih zvez ne

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

To leto je vlada vzela frančiškansko ljudsko šolo v Kamniku.

To leto je zelo deževalo; grozdje in krompir sta gnila. (Kron. IV. 186.)

Leto 1883.

Dne 13. svečana je umrl pater Ignacij Staudacher, rojen v Metliki 5. avgusta 1831., v red je stopil 4. septembra 1850., v mašnika posvečen dne 18. oktobra 1854.; na gimnaziji je bil 24 let katehet, izvrsten propovednik, priden delavec v Gospodovem vinogradu, vesten vzgojitelj gimnazijske mladine. Živel je samo v tem samostanu do svoje smrti.

Dne 30. maja je papež Leon XIII. preuredil svetovni tretji red sv. Frančiška.

8. nedelje po birkoštvih je blagoslovil p. Bernard Vovk križev pot v Smarjeti.

15. in 16. junija je bila toča; 31. julija so na Mehovem pogoreli 4 posestniki.

Dne 22. avgusta je bil izbran gvardijanom p. Hugolin Sattner. Na tem kapiteljnu so določili, da smejo radi pomanjkanja sprejemati v red tudi četrtišolce z dobrim spričevalom, ako se ne oglašijo iz višjih razredov.

P. Hugolin je napravil novo ognjišče, ki je stalo 246 gl. Vpeljal je skupen zajutrak, kavo.

To leto je bil prestavljen iz Nazareta sem p. Viljem Vindišar kot učitelj na ljudski deški šoli, kjer je ostal do svoje smrti.

To leto se je neka kuga prišla rakov v Krki; vsi so poginili in do zdaj je bil zastoj vsak poskus nove zaploditi. (Kron. IV. 188.)

Leto 1884.

To leto je papež Leon XIII. zapovedal moliti 3 zdrave Marije, češčena bodi kraljica itd. po vsaki tih sv. maši.

To leto je začel izhajati Duhovni pastir.

Dne 27. januarja je umrl ljubljanski škof Janez Zlatoust Pogačar, za njegovega naslednika je bil imenovan dr. Janez Gogola, a 4. maja je že umrl; dr. Zwerger, graški škof je priporočil papežu Leonu XIII. dr. Jakoba Missia.

To leto so prenesli bogoslovje s Kostanjevice v Kamnik.

Dne 30. oktobra je zapustil novomeško gimnazijo p. Bernard Vovk.

Vinska letina ni bila posebno dobra; prikazala se je peronospora in trtna uš. Za žito je bila boljše letina. (Kron. IV. 188.)

Leto 1885.

S 1. januarjem so začele izhajati „Dolenjske Novice“. Lastniki in založniki so bili Ivan Krajec, tiskar, Josip Romé, šmihelski kapelan, Matej Jereb, župnik v Stopičah in Ivan Lapajne, šolski ravnatelj in nadzornik v Krškem. Izhajale so po dvakrat na mesec.

Dne 19. marca je umrl p. Bonaventura Sell, bivši gvardijan, definitor, lektor bogoslovja, učitelj novincev klerikov, provincijal; v red je vstopil kot duhovnik goriške nadškofije, rojen v Gradiški 23. februarja 1820., v red je stopil 14. julija 1851. Bil je pobožen in jako zatajevan redovnik. Umrl je, ko je 19. marca do 9. ure spovedoval; ob 10. uri bi moral imeti slovesno sv. mašo; prišlo mu je slabo in ob pol ene je umrl. V redu je živel 33 let.

Dne 30. marca so položili temeljni kamen za nov samostan „ubogih šolskih sester de Notre Dame“. Neki premožen kmet s Potovrha je izročil precejšno svoto denarja p. Bernardu Vovk, novomeškemu gvardijanu za kak dober namen; ta bi rad ustanovil deklško šolo v mestu, a kronist piše, „da se je junaški mestni odbor zbal par revnih redovnic ter ni dopustil, da bi se v mestu

naselile.“ Nato je izročil p. Bernard denar šmihelskemu župniku. Ta je začel zidati samostan in poklical šolske sestre de Notre Dame iz Gorice, da bodo vodile deklško ljudsko šolo.

Dne 6. julija je utonil šestletni deček Prijatelj poleg mestnega mlina.

4. avgusta zjutraj ob 3. uri je bila huda ura s točo; ob 4. uri potres. Bog nas varuj take noči in jutra! (Kron. IV. 195.)

Dne 26. avgusta je umrl starosta provincije p. Matevž Pibernik. Rojen je bil v Trojanah dne 7. oktobra 1802., v red je stopil 19. oktobra 1827., v mašnika je bil posvečen 25. septembra 1831. V redu je preživel 58 let, 54 let je bil mašnik, skoraj ves čas v Novem mestu in blizo 50 let v isti sobi št. 10. Bil je katehet na deški ljudski šoli in marljiv spovednik.

Letina je bila srednja; vina manj kot lansko leto, pa boljše.

Vojska med Srbi in Bolgari.

Leto 1886.

Dne 20. februarja je umrl dr. Franc Ipavc, ki je 51 let zdravil v Novem mestu; bil je tudi samostanski zdravnik.

Ponoči 7. do 8. marca je bil močan potres.

Dne 23. maja je umrl občeznani in spoštovani graščak Adolf Jelovšek vitez Fichtenau.

more vnovčiti svojih pridelkov? Revez tarna: „Denarja ni, dolg raste, cele noči ne spim. Prodam svoje posestvo in se preselim z družino v Ameriko.“ — Denarja je sedaj, pravijo preveč, na vsak način papirja, a premalo je zlata in srebra. Pa tudi bankovcev bo kmalu zmanjkalo. Zato moramo skrbeti za bodočnost, delati moramo takoj, da nas čas ne prehiti. Česa potrebujemo? Potrebujemo dobrih prometnih zvez. Železnice potrebujemo, po katerih bomo spečevali naše poljske pridelke v svet.

Ima li Dolenjska — Belokranjska zadostno železnic? — Ne, je kratak odgovor. Imamo dolensko progo, ki veže Ljubljano s Karlovcem. Karlovski trg je preobložen s poljskimi pridelki iz Hrvaške, tja se nam Dolenjcem in Belokranjcem ne izplača voziti naših pridelkov, še manje pa na zagrebški trg. Karlovec in Zagreb ležita v bogati, ravni in plodonosni okolici, kjer je vsega v izobilju. Ostane nam le še Ljubljana in njen trg. Ljubljanski trg pa je odprt vsled zelo ugodnih razmer gorenjskim kmetom v prvi vrsti in nam šele v drugi vrsti. Za Dolenjsko in za Belokrajino je torej treba odpreti najbližjo pot k morju, treba je zvezati po najkrajši poti Dolenjsko in Belokrajino z liško-dalmatinsko železnico, kjer dobimo na trgu prvo mesto za svoje poljske pridelke. Ves gorski kotar do Reke, Lika, Primorje in Dalmacija, kupuje kruh in drugi živež. Spojiti moramo z najkrajšo, direktno progo Novo mesto, Semič in Črnomelj dalje z novo progo od Črnomlja preko Vinice-Bosiljevo v Ogulin in od tu po liško-dalmatinski železnici do morja. Ravno proga Črnomelj-Vinica-Ogulin bi bila tudi najkrajša za spojitev spodnje Dolenjske ter Belokrajine z Reko. Od te proge ni le odvisno blagostanje našega kmeta, ampak tudi meščana, obrtnika in trgovca. Za nas Dolenjce in Belokranjce je proga Črnomelj-Vinica-Ogulin življenjskega pomena.

Kakor čujemo, se Kočevjarji marljivo gibljejo, da dobe zvezo Kočevje-Brod-Moravice, ali pa zvezo Kočevje-Stari trg-Ogulin. Nam Dolenjcem, posebno Belokranjcem, ni z nobeno teh dveh prog pomagano, ker ves promet z juga bi šel preko Kočevja in dobiček bi imeli le Kočevjarji v prvi vrsti. Bomo li mi Dolenjci in Belokranjci s prekrižanimi rokami gledali kočevske mastne brade, zraven pa v roki vrteli potno, za v Ameriko pripravljeno palico in torbico? Čas je, da se tudi mi zganemo. Vsi se moramo prijeti dela, kmet, meščan in trgovec, da izpeljemo direktno železniško zvezo iz Črnomlja preko Vinice v Ogulin. Od morja živi milijonov ljudi, od prometnih sredstev je odvisno blagostanje naše, zato vsi na noge, v tesno zvezo, da dobimo Dolenjci in Belokranjci prej ko prej direktno zvezo z liško-dalmatinsko železnico.

Okrajni glavarstvi v Novem mestu in v Črnomlju se vabita, da proučita progo Črnomelj-Vinica-Ogulin in se zavzameta za to progo z isto vnemo, kot se je za-

vzelo okrajno glavarstvo v Kočevju za progo Kočevje-Brod-Moravice in Kočevje-Stari trg-Ogulin.

Upamo, da ne zastane Novo mesto za Kočevjem in da ne boste držali mesti Črnomelj in Metlika križem rok. Ura zamujena — ne pride več nobena. Na delo torej Dolenjci in Belokranjci!

Cerkveno.

Duhovno opravilo v velikem tednu in o velikonočnih praznikih v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. Veliki petek in veliko soboto do poldneva je zapovedano zdržnost mesnih jedi in pritrgovanje v jedi. — Veliko sredo, četrtek in petek so ob 4. uri popoldne slovesne jutranjice. — Veliki četrtek se bere ob pol 6. uri zjutraj trpljenje Gospodovo, nato je tiha sv. maša. Ob 9. uri dopoldne je slovesna sv. maša in po sv. maši se prenese presv. R. T. k stranskemu oltarju, potem se razkrijejo oltarji. Ob pol 8. uri zvečer je molitvena ura. — Vel. petek se prične duhovno opravilo ob 9. uri dopoldne. Sv. R. Telo se prenese v božji grob. Zvečer ob pol 7. uri je sklepna postna pridiga. Ta dan se bode nabiralo v skrinjico za varuhe božjega groba v Jeruzalemu. — Veliko soboto je ob 8. uri blagoslov ognja, velikonočne sveče, krsne vode, nato slovesna sv. maša. Popoldne ob 3. uri blagoslov vel. jagnjeta, ob 5. uri slovesnost vstajenja, procesija po mestu v navadnem redu. — Velika nedelja. Ob pol 6. uri zjutraj prva sv. maša. Ob 6. uri blagoslov jestvin, pridige ni, bere se samo list in evangelij, nato je sv. maša z dvema blagoslovoma. Ob 9. uri dopoldne tiha sv. maša, ob pol 10. uri tudi ni pridige in ob 10. uri se prebere list in evangelij, takoj nato pontifikalna slovesna sv. maša. Popoldne ob 3. uri slovesne litanijske presv. Imena Jezusovega. — Velikonočni pondeljek (ni zapovedan praznik), duhovno opravilo kakor po navadi ob praznikih. Sv. maše, obe pridigi in litanijske ob običajni uri.

Duhovno opravilo v velikem tednu v frančiškanski cerkvi. Vel. četrtek: sv. maša ob 8. uri; med sv. mašo se obhaja, potem pa ne več do velike nedelje. — Veliki petek se začne duhovno opravilo ob 8. uri. — Veliko soboto je blagoslovljenje ognja ob pol 8. uri zjutraj, nato drugo duhovno opravilo, potem sv. maša. Popoldne ob 4. uri je vstajenje in pri lepem vremenu tudi velikonočna procesija.

Dopisi.

Iz Toplic. Bralno, pevsko društvo na Toplicah si je stavilo nalogo, zgraditi si čimprej lastni „Narodni dom“, kjer naj bi se zbirala narodna topliška mladina k izobrazbi in duševnemu napredovanju. „Narodni dom“ naj bi bil zbirališče mladine, zbirališče vseh dobromislečih in narodno-

čutečih topliških krogov — ter tudi prijetno zabavišče topliških kopaljskih gostov. Naša želja je, da se ta namera čimprej uresniči.

Dekleta bralnega in pevskega društva na Toplicah prirede na cvetno nedeljo, dne 13. t. m. času primerno gledališko predstavo z deklamacijama, igro: Najdena hči ter živo sliko. Predstava se vrši ob 3. uri popoldne v vojaški baraki na Toplicah. Vstopnina: sedeži I. vrste 3 K, II. vrste 2 K, stojišča 1 K. Čisti dohodek je namenjen za zgradbo „Narodnega doma“ na Toplicah.

Iz Dobrniča. Dol. Novice so že parkrat poročale, da bo treba obrniti v Jugoslaviji večjo pozornost na pota. Da, tudi mi smo teh misli. Toda, če bomo čakali, da bo nam nova vlada pomagala popravljati vaška pota, bomo še dolgo čakali. In ravno sedaj po končani vojski je treba marsikatero gospodarsko poslopje popravljati. Za to je potrebno mnogo stvari, ki se morajo večkrat od daleč voziti. In jako neprilichno je, če je slaba pot, ker se mora počasi in manj voziti. Tudi veliko lažje se vozi gnoj na njive in pridelki domov, če je dobra pot.

Glede tega predlagam to-le: V vsaki vasi naj bi se posestniki enkrat sešli. Ustanovili bi nekak „Vaški svet za popravljane potov“. V „Vaški svet“ naj bi spadali vsi posestniki dotične vasi, oziroma kdor pota rabi. Potem naj bi si izvolili enega načelnika (za veliko vas tudi dva), ki naj bi „Vaški svet“ vodil. Načelnik naj bi vsa pota nadzoroval, sklicaval člane na razgovore, kedaj bi to in to pot popravili idr. Člani naj bi mu tudi pomagali. Če bi videli, da je kje treba pot popraviti ali ograjo obsekati, naj bi mu to naznanili in potem je njegova skrb, da se to izvrši. Posebno ograje je treba bolj obsekavati. Pri tem ne bi bilo nobenih zapisnikov. Na ta način bi se najhitreje in najceneje prišlo do dobrih potov. In to ne bi bilo nič drugega, kakor potreben red. Kolikokrat kmetje ene in iste vasi samo govorijo, kako je potrebno to in ono pot popraviti; da bi se pa enkrat zares pomenili in tisto hitro storili, tega pa ne znajo. „Se bomo pomenili“ — se vleče včasih na leta, ker vsak pravi: če gredo drugi, grem tudi jaz. Prvi noče iti nobeden, zato pa ostanejo pota stara in vedno bolj slaba.

(Opomba uredništva. Prav govori pisec teh vrstic. Ko bi ljudje manj govorili, pa več storili, bi bil dober uspeh kaj hitro dosežen pri vsaki stvari. Seveda, če se bomo zanašali na pomoč od vlade, bodo imele vasi na večno slaba pota. Prav danes si moramo pomagati sami, kar se pa popolnoma lahko izvrši, če je edinstvo in dobra volja pri vaščanih in sosedih).

Iz Vinice. Čudne razmere so nastale pri nas. Splošna nezadovoljnost in zabavljanje se širi po naši občini — človeka postaja kar strah, ko vse to čuje. Jedni godrnjajo: ni soli, drugi zopet: ni sladkorja, tretji kar v eni sapi: ni kave itd. Ljudje

božji, kedaj pa je vsega zadosti bilo posameznim nezadovoljnjem? — Nikoli! Mari nam je nudila stara propadla Avstrija vse? Ali se je preje cedil med in mleko po naši zemlji? Ali se vendar ne spominjate na trde in okrutne rekvizicije žita in živine? Ali se ne spominjate vsakojakih preganjanj, ko so vam pretile za vsako najmanjšo nepremišljeno besedo vislice? Ali ste res pozabili vse trpljenje tekoni štirih let? Dvomim! — Sedaj vam pa pride kakov zabavljaj, pa se vam odreže: Vsega pomanjkanja je kriva Jugoslavija. Mi ne pripoznamo nikogar! Gospôde ni treba, uradništva ni treba, in Boga si ga vedi, kaj vam vse namlati. Pa premislite, je-li to vse resnica? Kdo se bo upal trditi, da ni treba sodnije, da ni treba šol, da ni treba železnic, da ni treba pošte itd. Vsak bo rekel, to vse rabimo. Torej, če rabite urade, rabite tudi uradnike, ker mrtev urad nobeden ne dela — torej rabite navsezadnje tudi gospôdo. — Radi pomanjkanja pa ne pozabite, da se je celih pet let podiralo, da smo bili od vseh strani zaprti, da smo postali popolnoma uničeni — sedaj bi se pa moralo obrniti v trenutku vse na bolje. Ni mogoče! Mlada naša država se ima boriti z zunanji in žalibog tudi z notranji sovražniki. Zunanje sovražnike lahko vsak pozna; to so nam Italijani, Nemci in Mažari. In notranji — bodete vprašali — kateri so pa to? Notranji sovražniki so pa vsi tisti, ki ne spoštujejo obstoječih naredb, ki v enomer zabavljajo in rujejo med ljudmi, ki delajo zmedo na zmedo, ki časte boljše vize, ki navajajo ljudi k nepokorščini proti oblastem itd. Notranji sovražniki naši so vsi tisti, ki pravijo: kaj boste s Srbijo, katera ima samo par prešičev in buš — to trde menda iz nevednosti, ker Srbije ne poznajo. No in h koncu so notranji naši sovražniki tudi vsi tisti, ki hodijo na shode Radičevih pristašev, ki pobirajo podpise po Hrvaškem za republiko. Ljudje, ali ne veste, da je Radič od Italijanov podkupljen, da Radič prodaja za judežev groše vas in vaše domove. Ali bodete tem sledili? Ali bomo sami sebe tirali, v žrelo Italijanov, Nemcev ali Mažarov? Ne, in nikdar ne! Raji smrt! kakor da bi prišli pod gospodstvo enega teh treh. Potem bi šele videli, kako bi nam še bolj vsega manjkalo. Zato pa bodimo mirni, zaupajmo v našo vlado, zaupajmo pa tudi v našo pravico; videli bodete, da zmaga bo naša, videli bodete, da bo v zaupanju v pravico izšla naša domovina neprikrajšana. Vse se bo uredilo in potem šele, ko bo nastopil resnični in pravični mir, potem šele nam bo zasijala zlata in popolnoma svobodna zvezda — Jugoslavija.

Fr. Kambič, poštar.

Pošljite nam za piruhe veliko novih naročnikov za obstoj in blagostanje naših Dolenjskih Novic! - Agitirajte kar največ v prospeh našega lista!

Dne 29. junija je umrl p. Rafael Klemenčič, vreden svojega prednika p. Rafaela Illovskya, ki je bil Novomeščan, Čeh, izvrsten organist in skladatelj; njegove skladbe je imela obitelj Mercina na Gočah, v sedanji vojski so prej ko ne pokončane v Gorici. P. Rafael Klemenčič je bil rojen v Novem mestu na Marofu, ki spada v prečinsko župnijo, dne 27. avgusta 1830., v red je stopil 28. avgusta 1848., v mašnika je bil posvečen 28. avgusta 1853., svoje nauke je dovršil na dunajskem vseučilišču. V Novem mestu je bil do svoje smrti. Na gimnaziji je poučeval geografijo in zgodovino. Samouk v mizarstvu, napravil je orglje v svoji postelji; združil je harmonij in pianino; sam je napravil dva telurja. Bil je izvrsten mehanik. Na gimnaziji je učil 27 let in pol. Pisal je tudi v tri letniške programa novomeške gimnazije, posebno zgodovino novomeškega samostana, katero je rabil pisatelj teh vrstic. Bil je velike in močne postave, veliko je trpel na trganju, umrl je pa na sušici. V redu je bil definator in nosil redovno obleko 37 let.

To leto je bil prestavljen v Kamnik p. Metod, ki je neumorno delal v tem samostanu skoraj 20 let v šoli, spovednik in na prižnici na Dolenjskem. (Kron. 4. 200.)

To jesen je zapustil p. Bernard Vovk Novo mesto in šel na Kostanjevico pri Gorici

kot ravnatelj in profesor na domači gimnaziji. Vseučilišče je izvršil na Dunaju. Bil je izvrsten učitelj matematike in fizike; oba predmeta je rabil za vsakdanjo porabo. Petkrat sem imel priložnost, da sem ga poslušal, kako je na koncu polletja izpraševal učence, samostanske klerike, iz matematike, fizike in iz občne zgodovine. Ko so prišli kleriki iz novicijata na Kostanjevico, jih je prvo uro šole izpraševal iz matematike, da je zvedel, kako podlago imajo in kje sme plodono začeti. Učence je opominjal, kadar je bilo potrebno, in tako se je eden in drugi prišel zahvaliti, da ga je o pravem času opomnil. K njemu so hodili tudi profesorji in se z njim pogovarjali o eni ali drugi stvari v matematiki. Nekatere je celo pripravljal za ta predmeta. Živel je prav redno, strogo, držal poste v visoki starosti. Bral je tudi najnovejše bogoslovne knjige; z matematiko in fiziko se je bavil do svoje smrti. Bil je posebno zadnja leta vesel in razveseljeval samostansko družino. Nikdar ga nisem slišal, da bi omenil kako slabost svojih predstojnikov, profesorjev ali drugih. Kot predstojnik jepoklical k sebi v sobo in tu je po svoji dolžnosti opomnil ali posvaril. Ko je veliko trpel na trganju, se je šalil z zdravnikom. V jeseni leta 1892. se je preselil iz Gorice v Nazaret na Štajerskem, v jeseni

1. 1898. je bil prestavljen v Brežice, kjer je tudi umrl. Umrl je v Brežicah dne 8. marca 1911., rojen je bil 11. novembra 1824. v Ovsišah na Gorenjskem. Bil je mnogo let gvardijan, profesor, ravnatelj, definator, kustoz (prvi svetnik provincijalov), zlato in biserni mašnik. Učakal je visoko starost 87 let, v redu je preživel 68 let.

Dne 3. oktobra je bila blagoslovljena nova šola šolskih sester v Smihelu.

To leto je bilo ustanovljeno društvo rokodelskih pomočnikov v Novem mestu.

Vinarsko in poljedelsko šolo so prenesli s Slapa na Vipavskem na Grm pri Novem mestu.

Letina je bila dobra. (Kron. IV. 200.)

Leto 1887.

Proti koncu marca je bil v kapiteljski cerkvi 10 dni sv. misijon; vsak dan sta bila dva govora slovenska, jeden pa nemški. Sv. misijon so vodili preč. pp. jezuitje v obilni udeležbi.

Dne 16. maja je obhajal posestnik in pek Jakob Mehora, Čeh, svojo zlato poroko. Na binškošno medeljo je blagoslovil proš novo zastavo rokodelskih pomočnikov. Botra je bila gospa Hočevar.

5. junija je bil lahek potres.

8. decembra je imel Novomeščan preč. p. Angelj Mlejnik svojo novo mašo v samostanski cerkvi.

31. decembra zvečer je bilo mesto in Kandija krasno razsvetljeno v čast sv. očetu Leonu XIII. za zlato mašo. Pri tej priliki je poslal papež procesni križ trsaški in svetogorski romarski cerkvi v spomin.

To leto je bil hud mrav v februarju in v marcu; nenavadno veliko snega, tudi v Rimu. (Kron. IV. 201.)

Leto 1888.

Dne 11. aprila je tonil v Krki pod mostom osmošolec Kolnik. Vozil se je v malem čolnu, predržno se vedel, poganjal čoln sem in tja; pod mostom je veslal stojč, z veslom je zadel ob most, sunek ga je vrgel vznak iz čolna in izginil je v Krki. (Kron. 204.)

26. aprila je umrl zdravnik dr. Martin Razpet po dolgi boleznini.

V juniju je bil prestavljen v Novo mesto okrožni zdravnik dr. Ivan Vavpotič, ki je tudi samostanski zdravnik.

V juniju in juliju je bila velika suša; v procesijah so hodili prosit dežja.

26. decembra je imel v šmihelski cerkvi novo mašo p. Sigismund Zega; propoved je imel preč. p. Hugolin.

Domače in tuje novice.

Slovenske postne pridige v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. Prihodnji teden na veliki torek, sredo, četrtek in petek ob 1/2 7. uri zvečer bodo postne pridige, namenjene vsem sloyem. Pridiguje nač. gosp. superior P. Viktor Kopatin D. J. iz Ljubljane. Gospod pater bode vse dni ob vsakem času na razpolago za sv. spoved. Pričakujemo letos obilne udeležbe, ker bodo pridige slovenske. Posebna vabila se ne bodo razposlala. — Mestni župni urad v Novem mestu.

Odlikovanje slovenskih umetnic. „Slov. Narod“ je priobčil dne 3. aprila t. l. poročilo „Koncert Slovenk na dvoru“, ki bo razveselilo in zanimalo tudi naše bralce: „Beograd, 2. aprila. Snoči se je vršila večerja, na katero so bili povabljeni ministri: ministriški podpredsed. dr. Korošec, finančni minister Ninčič, minister za konstituanto dr. Kramer vojvoda Mišič, novi vojni minister Hadžić, poslanik kraljevine SHS v Atenah Balugdžić, pomočnik zunanjega ministra Gavrilović in slovenski umetnici ga. Lovšetova in gdč. Koblerjeva. Po večerji se je vršil v akustični dvorani koncert, na katerem ste ha povabilo prestolonaslednika sodelovali ga. Lovšetova in gdč. Koblerjeva. Na koncert so bili povabljeni vsi ministri, načelniki parlamentarnih klubov (od Demokratskega kluba predsednik Medaković, podpredsednik Grisodoni in Ribnikar in tajnik dr. Pestotnik) in generaliteta. Koncert je imel sijajen uspeh. Gospa Lovšetova in gdč. Koblerjeva sta želi veliko občudovanja in odobravanja. Zlasti so slovenske narodne pesmi prestolonasledniku izredno ugajale. Prestolonaslednik je vedno znova aklamiral naši umetnici in ju koncem koncerta odlikoval z redom sv. Save. V cerklu, ki se je vršil po koncertu, je podarjal prestolonaslednik v razgovoru z ministrom dr. Kramerjem svoje občudovanje za slovensko narodno pesem in izjavil, da smatra go. Lovšetovo za naravnost dovršeno interpretirajo slovenske pesmi. Dejal je: „Ti dve umetnici zaslužita, da gresta v svetovna mesta, kjer bi stekli slovenskemu delu našega naroda veliko slave in pohvale. Goriške pesmi, prednašane od ge. Lovšetove in spremljane od gdč. Koblerjeve, bi bila najsijajnejša argumentacija za naše narodne zahteve na mirovni konferenci.“ Prestolonaslednik se je ljubeznivo poslovil od obeh dam, ki sta se zahvalili za podarjeno jima odlikovanje. Ga. Lovšetova in gdč. Koblerjeva ste se odpeljali danes v Novi Sad, kjer tudi priredita koncert slovenskih narodnih pesmi.

Namesto venca na grob deželnosodnemu svetniku g. Juliju Bučarju so darovali na željo velcenjene rodbine pokojnika sodniki tukajšnjih sodišč 140 kron za reveže novomeške občine. — Čast in hvala darovalcem!

Umrl je v bolnišnici v Kandiji usmiljen brat Fr. Humbert Kosi, star 41 let. Pogreb bo v četrtek, 10. aprila ob 4. uri popoldne. Naj vživa večni raj!

Umrla je v Novem mestu 7. aprila v cvetni dobi 18 let, po daljši zavrtni boleznii, previdena s sv. zakramenti, gospodična Dora Šproc, učiteljska kandidatinja III. letnika Uršulinskega samostana v Škofiji Loki. Rajna je hčerka okrajnega tajnika g. Antona Šproca. Bila je najboljši otrok. nadopolna učenka in vseskozi ljubeznivega in blagega značaja. Svojo mlačno bolezen je prenašala potrpežljivo ves čas, dokler ni popolnoma Bogu vdano izdihnila svoje čiste dušice. Pogreb 9. aprila je bil nenavadno slovesen. Kongreganistinja, prijateljice in součenke, nekatere gospice v belih oblačilih in lepo število drugih udeležencev iz višjih in nižjih stanov, so spremili dobro gospodično Doru na pokopališče k prerani gomili. Blagor njeni duši! Prebridko prizadetim starišem in sorodnikom naše srčno sočutje!

Umrl je dobroznani strugar v Novem mestu g. Fr. Lepič, dne 7. aprila ob pol 6. uri zvečer za pljučnico, star 69 let.

Pogreb se je vršil v sredo popoldne ob pol 6. uri iz bolnišnice Usmiljenih bratov v Kandiji na novomeško pokopališče. Naj počiva v miru!

Smrtna kosa v Novem mestu. Dne 4. t. m. ste umrli samska kuharica Marija Rifelj in Marija Jenič, samska zasebnica, stara 71 let. N. v m. p.!

Umrla je nenadoma v Cegelnici, občina Prečna pri Novem mestu, 28. marca t. l. po noči obče priljubljena posestnica Marija Kovačič rojena Dular. Bila je nele dobra, krščanska mati svojim otrokom, ampak tudi skrbna in pridna gospodinja, Skoz in skoz poštena slovenska žena stare korenine, bila je stroga in vestna proti sebi, a usmiljena in radodarna proti revežem in vsakomur, kdor je v stiski k njej pribežal. Bog ji bodi milostljiv plačnik za vse dobro, kar je storila!

Na splošno zahtevanje in da se omogoči udeležba tudi občanem iz okolice, se ponovi na cvetno nedeljo ob pol 3. uri popoldne v Narodnem domu v Novem mestu narodna igra „Rokovnjači“. Cene vstopnicam iste kakor zadnjič. Predprodaja vstopnic od petka 11. aprila dalje v knjigarni g. Urb. Horvata na glavnem trgu in pred igro pri blagajni.

Važno naznanilo. V kratkem pride iz Ljubljane mehanikar g. Franc Bar ter se bo mudil nekaj časa v Novem mestu. Kdor ima bolne pisalne, računske, razmnoževalne ter kontrolne blagajne kakoršnegakoli sistema, naj sporoči v knjigarni Urb. Horvata na glavnem trgu, ki bo potem naslove izročil mehanikarju.

V blagohotno upoštevanje. P. n. občinstvu se naznanja, da se je otvorilo zastopstvo prve in največje jugoslovanske tovarne za barvanje, Jos. Reich v Ljubljani, kemično čiščenje, pranje in svetlo likanje perila za Dolenjsko s sedežem v Novem mestu. Nabiralnica se nahaja v Novem mestu Glavni trg št. 73 v hiši Kino Jugoslavija. Vsakdo zna ceniti, koliko prihrani, če da svojo obnošeno, umazano obleko kemično čistiti, ali barvati. Obleka izgleda po čiščenju kot nova. Izvrši se hitro in točno. P. n. novomeška občinstvo si prihrani poštno, oziroma potne stroške in druge neprilike, če odda obleko v tukajšnji nabiralnici. Dalje se prevzemajo tudi ovratniki, zapestnice in srajce v pranje, škroblenje in svetlo likanje. S tem se je veliko pomoglo sedanjemu stanju, ko ni bilo mogoče nikamur dati ovratnikov v likanje, če se ni prineslo škroba sabo. Novomeščani bodo gotovo to domače in potrebno podjetje z zadovoljstvom podpirali.

Sadjarski tečaj na kmetijski šoli na Grmu. Dne 26. in 27. marca t. l. vršil se je na kmetijski šoli na Grmu sadjarski tečaj. Tečaj se je priredil v namenom, da se udeležence teoretično in praktično pouči v zasaženju in obrezovanju sadnega drevja, da se s tem odstranijo napake, ki se opazujejo pri tem velevažnem delu. Tečaj je bil dobro obiskovan in je štel 16 udeležencev. Pouk je trajal po sedem ur na dan, in sicer je bilo po tri ure teoretičnega in štiri ure praktičnega pouka. Poučeval je strokovni učitelj zavoda g. Franc Kafol. Učni načrt je obsegal vse najvažnejše, kar mora gospodar znati o zasajevanju in obrezovanju sadnega drevja in sicer: prvi dan o zemlji, pripravi zemlje in o sajenju drevja in napakah pri sajenju Pri praktičnem pouku se je tečajnikom pokazal šolski sadovnjak in zasadil nekaj dreves. Drugi dan se je predavalo o obrezovanju visokega, nizkega in pritličnega sadnega drevja ter špalirjev. Popoldne se je udeležencem razkazal mestni sadovnjak, kjer so tečajniki sami obrezovali pod neposrednim nadzorstvom g. učitelja in zavodnega sadjarja g. J. Mrvarja. Ob enem se je obiskovalce peljalo v bližini se nabajajočo dreyesnico novomeške kmetijske podružnice. Udeleženci so z velikim zanimanjem sledili teoretičnemu in praktičnemu predavanju ter so bile tekom tečaja tudi razne diskusije; tako n. pr. o modernem cepljenju, o nadomestilih vezil pri cepljenju itd. Opazilo se je, da je bila večina udeležencev iz Gorenjskega. Želeti je, da se gospodarji novomeškega okraja, katerim

je bil tečaj v prvi vrsti namenjen, v bodoče po možnosti v večjem številu udeležijo kmetijskih tečajev.

Zapisnik ustanovnega občnega zbora „društva obrtnikov v Novem mestu in okolici“, ki se je vršil 6. aprila 1919 ob 2. uri popoldne v Rokodolskem domu. — G. Preželj otvori sejo, pozdravi navzoče, ki so se udeležili v obilnem številu, kar kaže zavest posameznika, kakor tudi zanimanje za obrtno organizacijo. Pojasni vsposed posameznega dnevnega reda. — 1.) Prebere se zapisnik zadnjega zborovanja, na katerem je poročal g. I. Ogrin, podpredsednik trgovske zbornice iz Ljubljane, z dne 23. marca t. l. v tukajšnji dvorani, nakar g. Urban Horvat prečita obširen zapisnik. Se odobri! 2.) Pravila se odobre in so prispevki določeni mesečni doneski na 1 do 5 kron vstopnine, 3 K posmrtnine za vse člane enako. 3.) Vpihovanje članov. Pristopilo je 45 vpihovanj. 4.) Ti zborovalci so izvolili sledeči odbor. Odborniki: Svetec Ivan, brivec; Preželj Jakob, ključavničar; Košir Josip, krojač; Vesel Štefan, čevljar; Puš Lovro, čevljar; Ogrič Filip, zobotehnik; Malovič Matko, mizar; Blažon Franc, urar; Ažman Jakob, podobar; Klemenčič Josip, pečar; Bernard Franc, dimnikar. — Namestniki: Horvat Urban, knjigar; Buk Ferdo, brivec; Radi Franc, slikar; Stalcer Jakob, krojač; Vovk Alojzij, ključavničar. — Pregledniki računov: Josip Kos, knjigovez; Avgust Kiüssel sen., klepar. — 5.) Zborovanje se zaključilo vsled pozne ure določeno udeležencev ob tričetrt na 6. uro. — Predsednik: Preželj I. r. Tajnik: Malovič I. r.

Prošnje za pokojnine in vzgojevalnine. Vojaška intendantca za Slovenijo je poslala oddelku za socialno skrb ta-le dopis: „V Uradnem listu št. LVIII. z dne 4. marca 1919 je natanko določeno, kako naj se ravna z vlogami za preskrbovalnine družinam padlih in pogrešanih vojakov. Toda ne občinski, ne državni uradi se tega ne držijo, ker prihaja mnogo prošenj, ki niso opremljene po predpisih omenjenega razglašila in včasih tudi kar naravnost od občinskih uradov, mesto službenim potom. Radi tega se morajo vloge pogosto vračati, da se dopolnijo in opreuijo z dokumenti, kar zelo zavlačuje rešitev in stranke ne dobijo nikoli svojih preskrbovalnin. Radi tega se deželna vlada prosi, da pozove vse urade, da ravnajo po predpisih označenega razglašila in da grede strankam na roke.“ Okrajna glavarstva in županstva se opozarjajo, da se strogo drže navodil naredbe, razglašene v uradnem listu od 4. marca 1919, št. LVIII. Tudi naj glavarstva in županstva skrbje za to, da se omenjena naredba na najbolj izdaten način še enkrat razglašila. Strankam škoda, uradom pa delo se prihrani le na ta način, da se stranke in uradi strogo drže predpisanih navodil.

Neupravičeno trgovanje in veriženje. V zadnjem času je doseglo zakotno trgovanje, prekupčevanje in s tem združeno veriženje in draženje raznega blaga, zlasti tistega, ki prihaja k nam preko demarkacijske črte, tak obseg, da postaja že občutno zlo v moralnem in gospodarskem oziru. Zlasti nepoklicani delomrzni elementi, celo mladina in ženske, so se posvetili temu dobičkanosnemu poslu, ki mu je edini namen na lahek in nepravilen način doseči velike dobičke, ki ostanejo državi skriti in obdačenju nedosežni ter pospešujejo samo zapravljenost in lakomnišljenost te vrste ljudi. V enaki meri pa je občutno oškodovano tudi kupujoče občinstvo, zlasti ubožnejši sloji, ker gre blago skozi dolgo vrsto verižnih trgovcev in doseže nesorazmerno visoke cene, predno pride v roke konsumentu. Da se odpomore temu zlu, je dala vlada podrejenim oblastim strog ukaz, da zasledujejo to zakotno, od neupravičencev izvrševano trgovino, strogo kaznujejo prestopke obrt. reda in v vsakem slučaju veriženja in draženja blago zaplenijo.

Razglas glede svobodne trgovine v notranjosti kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Da se odstranijo vsa nesorazumljenja, ki vladajo med občinstvom glede

svobodne trgovine v notranjosti kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev, je odločil ministriški svet v svoji seji dne 18. marca 1919, št. 3886 na predlog ministra za trgovino in industrijo naslednje: 1. V kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev je trgovina v notranjem prometu popolnoma prosta. 2. Izvzeti so samo monopolizirani in pa oni predmeti, ki o njih ministriški svet to posebej določi. To so za sedaj sol, petrolej, mineralna olja, vžigalice, sladkor, tobak in cigaretni papir. 3. Blagovni promet med posameznimi pokrajinami je popolnoma prost in mu pokrajinske vlade ne smejo delati nobenih ovir in zaprek. 4. Vse dosedanje centrale, preostale po bivši avstro-madžarski upravi, omejitve, kontingentiranja, razpolaganja z blagom ali fiskalne obremenitve, izdane od pokrajinskih uprav, odpadejo. 5. Osebnostno pravo trgovanja je urejeno s posebnimi zakoni ne izenačijo. 6. Izvoz blaga preko demarkacijske črte in v nevtralne države regulira do sklenitve miru v interesu celokupnosti centralna oblast in sicer po pravilih, ki veljajo za centralno upravo za promet pri ministristvu za trgovino in industrijo, izvoz v neprijateljske države pa je vezan na odobrilu ministrskega sveta.

Nov učni pripomoček za pouk zgodovine je „Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov“, ki jo je spisal Matija Pirc, profesor v Mariboru. Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani jo je z odlokom z dne 28. marca 1919, št. 1457 kot učni pripomoček srednje- in ljudskošolski mladini priporočilo. Cena 1 krono, po pošti 1 K 20 vin. Dobava se tudi v Novem mestu pri J. Krajec nasl. in pri Urb. Horvatu.

Že zopet poletni čas! Z ozirom na to, da bo poletni čas uveden v Nemčiji še-le pozneje, je sklenila nemško-avstrijska vlada preložiti pričetek poletnega časa na 28. t. m. Kakor vidimo in globoko obžalujemo, ima še vedno nemški Mihel odločilno besedo na svetu!

„Thermal“ nov in še prav malo rabljen je na prodaj. Aparat je iz najboljšega, pravega gumijevnega asbete, ki ne poka pri nobeni vročini in zdrži nad trideset let. „Thermal“ je namreč priprava, da si lahko vsakdo v nekoliko minutah postavi doma poleg postelje potilno kopel. Že nad 60 let stari bolniki so si s to kopeljo do celega pregnali trganje po udih. Na razpolago je v knjigarni Urbana Horvata v Novem mestu.

Shod S. L. S. v Stopičah.

V nedeljo, dne 6. aprila se je vršil pri nas po popoldanski službi božji shod S. L. S. Prišel je poročat o političnem položaju g. dr. Mohorič iz Ljubljane. Ljudij obojega spola se je nabralo v izredno velikem številu, ki so pozorno sledili poldrugo uro trajajočemu govoru. Govornik je v kratkih obrisih razložil delovanje S. L. S. za kmečko ljudstvo. Pojasnil je obširno, zakaj da S. L. S. ni hotela spremeniti svojega imena, kot so to storile druge stranke, in se dala prekrstiti v zgolj kmečko stranko. S. L. S. bi morala potem izriniti iz svojih vrst lepo število meščanov, delavcev in obrtnikov, ki tudi ne marajo za liberalce in socialiste. Ampak S. L. S. je ravno ona stranka, ki v bratski ljubezni druži vse stanovce, ki se zatečejo pod njeno okrilje. To ni stranka, ki bi hujskala stan proti stanu in klicala na razredni boj, kot si je to vzela za program stranka socialistov. Govornik je dalje zborovalcem pojasnil s par krepkimi potezami denarno vprašanje in vprašanje vojnih posojil.

Shod je posetil tudi znani socialistični agitator g. Pirnat iz Broda. Takoj začetek govora mu že ni bil všeč, ampak je z medklici vedno in vedno „popravljal“ govornika. Ko mu je par domačih mož dalo vedeti, da je zaenkrat bolje, da molči, je utihnil in poslušal govor do konca, potem pa se oglasil k besedi. Njegove besede so izzvenele v stari pesmi, da je S. L. S.

stranka, stranka kapitalistov, ker ima med svojimi pristaši tudi par bogatih mož. Seveda, ko smo mu povedali, da je med socialisti tudi precej premožnih, da je voditelj nemških socialnih demokratov Adler celo milijonar, ni hotel o tem nič slišati in nič verjeti. Potem seveda ni smel izpustiti tudi tega, da so duhovniki agitirali za vojno posojilo, dali zvonove za vojno itd. Res je kaj čudna ljubezen teh naših socialistov do zvonov, kjer le morejo, jih jemljejo v besedo in vendar vemo vsi, da take vrste ljudje niso ne preje in ne sedaj nič kaj radi poslušali zvonove, kadar so vabili k službi božji. Morda si to ljubezen do zvonov razlagamo na ta način, ker se socialisti res vneto branijo proti vsakemu, ki trdi, da je njihova stranka protikatališka. Tudi če namignemo na ruske boljševice in ogrske komuniste, ki so z našimi socialisti iste „glihe“, nočejo nič slišati, da bi tudi oni vrgli Boga iz šol in družin na cesto, kot so to storili ruski in ogrski socialisti. Saj g. Pirnar se je proti temu odločno branil. O mi pa dobro vemo, zakaj ti možje na šodih, zlasti kmečkih, povdarjajo svojo vernost. So pač še premajhni in preslabi in tudi dobro vedo, da med našim vernim kmečkim ljudstvom ne bodo mogli pridobiti pristašev, če se že sedaj pokažejo brezverne. Tako socialistični agitator ni mogel nikjer popolnoma do sape priti, tudi v tem ne, češ socialisti so bili vedno proti vojski in vendar vidimo, da sedaj, ko je svetovne vojske vendar enkrat konec, nam spet grozi vojska in sicer od „antimilitaristov“ - socialistov - boljševikov. Pokazal je končno, ko z besedo ni več šlo, svoje žuljave, zamazane roke, češ te pogledajte, kako si služijo svoj kruh — o drugih, ki nimajo žuljavih rok, si seveda misli, da so sami lenuhi — in neka ženica mu je hudomušno svetovala, naj pride jutri k njej pomagat vinograd kopat, ker je tako krepak delavec.

Po tem brezplodnem izvajanju socialističnega govora sploh ni imel, ker smo ga za vsakimi tremi stavki prijeli za besedo — je g. govornik iz Ljubljane predlagal zborovalcem sledeče resolucije, ki so bile vse enoglasno sprejete:

1. Zborovalci današnjega shoda zahtevajo, naj država štiti vrednost papirnatega denarja in vojnih posojil, da ne bodo revnejši kmečki in delavski sloji preveč trpeli, zato naj pa se primerno obdavi vojni dobičkarji.

2. S. L. S. se bo potegovala vedno zato, naj se številno vojaštva kar najbolj omeji in da imajo pravico odločevanja o vojni in miru izključno le od ljudstva izvoljeni zastopniki.

3. S. L. S. se bo potegovala dalje zato, naj se upoštevajo izjemne razmere slovenskih poljedelskih krajev in da naj se zlasti v prvih letih gleda na to, da ne bodo naši kmetovalci vsled združitve z rodovitnejšimi kraji uničeni.

4. Zbor soglasno odobruje, da se v okviru S. L. S. v obrambo stanovsko političnih interesov za kmečki stan osnuje jugoslovanska kmečka zveza in vabi radi tega vse stanovske tovariše našega okoliša, naj pristopijo k kmečki zvezi za okraj Stopiče-Podgrad.

Ko je gosp. govornik izjavil, naj se oglase tisti, ki niso za te resolucije, so tudi navzoči socialisti trdovratno molčali. Domači g. župnik se je g. govorniku zahvalil za njegov trud in njegova lepa izvajanja, in zborovalci so se med odobravanjem in pritrjevanjem razšli, ne meneč se za socialiste in njihove nasvete ter s tem pokazali, da hočejo prejkoslej trdno stati pod zastavo S. L. S.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec februar je bil s prav malimi izjemami izredno lep, večinoma prav topel in jako ugoden. Bil je bolj podoben marcu

ali aprilu, kakor februarju. Večkrat je še maja grje vreme. Le 3. smo imeli prav čudno vreme. Po noči je prav hudo jug vlekel in je bilo za njim prav gorko. Zjutraj smo imeli 8 C topline. Dopoldan je nekoliko deževalo, a opoldan pa prav hudo. Popoldan je bilo nekaj časa lepo. Okrog 3. ure pa je potegnila burja in je nastal prav hud vihar, ki je naredil precej škode na slamanatih strehah. Vmes je grmel, potem pa je začela padati solika, za njo pa sneg, ki je zapal kmalo dobro debel, čez ped visoko, ki je pa do 10. popolnoma izginil. Toplomer je bil ves mesec zjutraj ob 7. samo 6 dni pod ničlo in sicer prvi teden v mesecu, ko smo imeli nekoliko zime. Druge dni pa je bilo prav gorko, da smo imeli večkrat zjutraj po 8 do 10 C, popoldne v senci pa do 12 C gorkote ali še čez. Včasih je bilo popoldne kar vroče, kakor o kresu. Vsled nenavadne gorkote vzbudila se je tudi narava. 13. smo videli metulje citrončke. Sredi meseca so cvetele tudi že različne cvetlice, kakor marjetice, trobentice, zvonček, teloh, jeternik idr., v drugi polovici pa še spomladanski žafran, lapuh, vijolice itd. Koncem meseca je bil že močno razvit in že nekoliko zelen bezeg, tudi gaber in črešnje so imele že močno napeto popje. Ljudje so pridno delali v vinogradih. Nekateri so že obrezali, drugi stavili, zopet drugi rigoljali. Po njivah pa so orali, sejali že korenje.

Tudi marec je bil po večini prav lep, nenavadno gorak in ugoden, pa tudi precej moker, ker je večkrat deževalo, kakih 10 dni, posebno po noči. Večkrat smo imeli prav krasne, solnčne in vroče dni. Izredno lepe in vroče dni smo imeli od 26. do 31. Ker je bil ves mesec tako ugoden, bila je vegetacija za kake 3 do 4 tedne pred drugimi leti. 12. so cvetele že breskve v Mali Plešivici, na Preložniku pa miraboline. 23. so cvetele cibore in belice (slive), zelen je bil že gaber. 25. so cvetele mudače, črešnje, rane hruške, 31. pa že slive (češplje). Tudi orehi so bili že močno razviti. Tudi trta je imela že napete popke, posebno izabela in untus. V drugi polovici meseca jih je že več posadilo krompir. Na župniškem vrtu smo imeli koncem meseca že salato za jed.

Nasprotno pa je bil april z malimi izjemami prav grd in večinoma hladen, ker je držala navadno burja, in prav moker, ker je večkrat deževalo. Že začel je prav slabo. 1. in 2. smo imeli prav grdo, deževno in mrzlo vreme. 4. in 5. je bil toplomer zjutraj na ničli. Imeli smo led na vodi. Mraz je bil posmodil orehe, belice (slive) in cibore. Od 5. do 9. pa smo imeli pet prav krasnih in gorkih dni. Vsled vročine v teh dneh je že skoraj vse drevje ozelenelo in se tudi sadje ranjih vrst razcvetelo, kar ga ni bilo že preje v cvetju. 9. po noči pa je nastal okrog 11. ure silen vihar z burjo in je začelo snežiti in je snežilo do jutra. 12. pa je dopoldne deževalo, popoldne pa par ur hudo snežilo. Zvečer pa se je ujasnilo in 13. smo imeli hud mraz, ki je uničil vse sadje, kar ga je že cvetelo, posebno slive, ki so kazale prav obilo sadu, mudače, pa tudi trtje, ki je bilo že močno odgnalo, ker je bilo vsled dežja in snega vse mokro. Toplomer je kazal 1 C. Take zime nismo imeli preje od 18. februarja. 14. pa smo imeli zopet 1-5 C. Mraz je posmodil nekoliko celo list ali perje po nekaterem sadnem in drugem drevju, naprimer hruškah, lipah, mladih hrastih idr. Zatem pa smo imeli do konca meseca večinoma prav grdo vreme, skoraj vedno oblačno in prav hladno, ker je vlekla več dni hudo burja in je obilo deževalo. Ljudje niso mogli skoraj ves mesec nič delati. To mrzlo in mokro vreme pa je bilo dobro edinole za hrošče — bilo je namreč hroščovo leto — ki so se bili vsled nenavadno ugodnega vremena rano pojavili, pa sta jih potem mraz in deževje veliko uničila. Mraz 13. in 14. aprila pa ni naredil samo pri nas in v Beli Krajini sploh silno škodo na sadju in vinogradih, ampak tudi po drugem Dolenjskem in drugih krajih, kakor so poročali časopisi.

Zahvala.

Za vse mnogobrojne izraze iskrenega sočutja ob prebitki izgubi našega predobrega soproga, očeta, star. očeta, tasta, strica in svaka, gospoda

Julija Bučar-ja

dež. sod. svetnika

izrekamo vsem svojo najprisrčnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo mil. g. proštu dr. Elbertu, prečastiti duhovščini in preč. gg. Usmiljenim bratom, predvsem g. P. priorju in g. Fr. Ksaverju za njih požrtvovalno postrežbo v boleznini ljubeznjivo naklonjenost, g. dr. Cholewi za vestno zdravljenje, darovateljem vencev, gg. pevcem za krasno petje, cenjenemu uradništvu in vsem prijateljem in znancem, ki so blagega ranjkega spremili k zadnjemu počitku.

Novo mesto, dne 8. aprila 1919.

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Za obilne dokaze sočutja povodom nenadne smrti naše, nad vse ljubljene predobre in skrbne matere oziroma sestre in tete

MARIJE KOVAČIČ roj. DULAR

posestnice v Cegelnici, občina Prečna pri Novem mestu

izrekamo vsem našo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se najprisrčnejše zahvaljujemo prečastitima duhovnikoma in gospodu nadučitelju iz Prečne in vsem sorodnikom, našim dobrim sosedom, prijateljem in znancem za tako obilno in častno spremstvo naše drage pokojnice na njeni zadnji poti. — Vsem, vsem Bog obilo poplačaj!

Žalujoči otroci.

Razvedrilo.

Pijančev izgovor. Žena: „Celi dan sediš v gostilni in piješ! Ali te ni nič sram?“ — Mož: „Mene ne, ampak nosu je sram; zato je tako rdeč!“

Tiralica. „Kdor ujame tatu Uzmoviča, dobi sto kron nagrade. Posebni znak: ima mrzle noge.“

Znamenje časa. A: „Ali se morete preživljati v našem majhnem mestu s prodajo šivalnih strojev?“ — B: „Lahko — sem namreč tudi krojač za ženske obleke.“

Ugovor. Policijski komisar: „To je vendar čudno! Šest in dvajset let ste že stara, pa se daste prvemu, ki vam zakon obljubi, ogojufati za svoje prihranke!“ — Služkinja: „O, prosim, gospod komisar... ta je bil že deveti!“

Dober svet. Ropar: „Jaz vam vzamem samo denar in druge vrednosti. Če bote pa na pomoč klicali, bo prišel moj tovariš, ki je tukaj blizo in ta vam vzame še hlače in čevlje!“

V višji dekliški šoli. Profesor pripoveduje učenkam, kako so Rimci uropali Sabinke in pristavi: „Vidite, da so se Rimci siloma polastili Sabink. Zakaj niso dali ženitbenih ponudb v časopis?“ — Ani: „Bi se jih bilo preveč oglasilo!“

Nepotrebna skrb. Gospodar dekli: „Ali si že slišala? Naš Miha je dobil srebrno svetinjo, ker je petnajst Lahov ujel.“ — Dekla: „Za božji čas, kam bomo pa ž njimi, če bo vse domov pripeljal?“

Posledica neprevidnosti. Jožek: „Teta je pravila, da ni davno, kar je v nekem svinjaku ogenj nastal. Kako je to mogoče?“ — Mati: „Veš Jožek, najbrže so se packi z žveplenkami igrali ali pa so smotke kadili.“

Gliha z gliho. Slušatelj medicine si da pri zobozdravniku zob izdreti. Ko je to mučno delo pri kraju, dijak vstane in ponudi zobozdravniku stol, rekoč: „Prosim, sedite!“ — „Čemu?“ — se začudi zobozdravnik. „Jaz vam bom tudi en zob izruval — denarja namreč nimam, da bi vam plačal.“

Viničarja

se išče za vinograd pri Ozlju.

Plača 50 kron in 50 kg koruze mesečno. Čedno stanovanje, kos zemljišča, hlev itd. Ponudbe na upravo Dol. Novic „Viničar Svetice“.

Tvrdba E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Steklo se dobi pri Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, in se vpostavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarске stroke vseh del.

Nekaj zemlje

že preorane, pripravne za saditev krompirja, koruze itd., se da v najem v državni trtnici v Bršlinu. Bližje pogoje se izve pri vinarškem nadzorstvu v Bršlinu.

Kino Jugoslavija

v Novem mestu uprizori v soboto, dne 12. in nedeljo, dne 13. aprila predstavo z govorečimi podobami. Program se oba dni menja. Vstopnice za soboto in nedeljo se dobivajo v soboto pri kino-blagajni od 10. do 12. ure dopoldne.

Prodajalka večja mešane stroke, dobra računarica, želi premeniti službo, najraje v mesto, pa tudi na deželo. Naslov pove uprava lista pod znakom „Vestna“.

Sadjevec, vino in kislavo vodo
razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

Dober ribič dobi dobro službo.
Natančneje pri županstvu Šmibel-Stopiče.

„Cirkus Wolfsohn“

Dne 3. in 4. maja uprizori se v kinu „Jugoslavija“ „Cirkus Wolfsohn“, drama v 6. dejanjih, ki presega „ukletega Holandca“ v vsakem oziru, bodisi po nenavadno bogati vsebini, ali po svoji umetniški dovršenosti. „Cirkus Wolfsohn“ je neoporečno najslavnejši izdelek filmske umetnosti. Predstave se vršijo v soboto, dne 3. maja ob 7. uri in 9-30 zvečer. V nedeljo pa ob 2. uri, 4-30, 7. in 9-30 zvečer. Vsakdo, ki si hoče zagotoviti sedež, se naproša, naj se blagovoli že sedaj vpisati pri kino-blagajni in določiti si predstavo, ker se vspered igrata nepreklicno samo ta dva dni.

Gumi za cepljenje trt
se dobi pri tvrdki

FRANC KENDA

- - Novo mesto - -

Naročila sprejema do 30. aprila t. l.

Pletilka na stroj

sprejema pletenje novih in podpletenje starih nogovic vsake velikosti in izvršuje točno po naročilu.

E. Č. v hiši št. 62 - Novo mesto.